Europos Parlamentas
2024-2029

PRIIMTI TEKSTAI

P10_TA(2026)0068

Būsimas Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) aktas

2026 m. kovo 10 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl būsimo Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) akto (2025/2951(RSP))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV), ypač į jos 179 straipsnį,

– atsižvelgdamas į 2024 m. gruodžio 1 d. Komisijos pirmininkės įgaliojamąjį raštą už startuolius, mokslinius tyrimus ir inovacijas atsakingam Komisijos nariui,

– atsižvelgdamas į 2026 m. Komisijos darbo programą (COM(2025)0870),

– atsižvelgdamas į 2025 m. vasario 28 d. Tarybos rekomendaciją dėl 2025–2027 m. Europos mokslinių tyrimų erdvės politikos darbotvarkės (COM(2025)0062),

– atsižvelgdamas į Komisijos parengtą 2024 m. Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) rezultatų suvestinę,

– atsižvelgdamas į 2024 m. rugsėjo mėn. Mario Draghi pranešimą dėl Europos konkurencingumo ateities,

– atsižvelgdamas į 2024 m. balandžio mėn. Enrico Lettos pranešimą „Daug daugiau nei rinka“,

– atsižvelgdamas į 2024 m. spalio mėn. Manuelio Heitoro vadovaujamos nepriklausomos ekspertų grupės ataskaitą „Derinti, veikti, spartinti: moksliniai tyrimai, technologijos ir inovacijos Europos konkurencingumui didinti“ („Align, act, accelerate – Research, technology and innovation to boost European competitiveness“),

– atsižvelgdamas į 2024 m. spalio 22 d. Komisijos komunikatą „Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) įgyvendinimas. Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų stiprinimas: EMTE raida ir būsimos kryptys“ (COM(2024)0490),

– atsižvelgdamas į 2025 m. birželio 24 d. Tarybos rekomendaciją dėl 2025–2027 m. Europos mokslinių tyrimų erdvės politikos darbotvarkės[1],

– atsižvelgdamas į 2020 m. rugsėjo 30 d. Komisijos komunikatą „Nauja Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė (EMTE)“ (COM(2020)0628),

– atsižvelgdamas į 2021 m. lapkričio 26 d. Tarybos rekomendaciją (ES) 2021/2122 dėl Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų pakto[2],

– atsižvelgdamas į 2022–2024 m. EMTE politikos darbotvarkę,

– atsižvelgdamas į 2025–2027 m. EMTE politikos darbotvarkę,

– atsižvelgdamas į Bonos deklaraciją dėl mokslinių tyrimų laisvės,

– atsižvelgdamas į savo 2023 m. gruodžio 14 d. rezoliuciją dėl jaunųjų mokslininkų[3],

– atsižvelgdamas į savo 2024 m. sausio 17 d. rezoliuciją su rekomendacijomis Komisijai dėl mokslinių tyrimų laisvės skatinimo ES[4],

– atsižvelgdamas į 2005 m. kovo 11 d. Komisijos rekomendaciją dėl Europos mokslininkų chartijos ir dėl Mokslininkų priėmimo į darbą elgesio kodekso[5],

– atsižvelgdamas į klausimus dėl būsimo Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) akto Komisijai ir Tarybai (O-000007/2026 – B10-0006/2026 ir O-000008/2026 – B10-0007/2026),

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 142 straipsnio 5 dalį ir 136 straipsnio 2 dalį,

– atsižvelgdamas į Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komiteto pasiūlymą dėl rezoliucijos,

A. kadangi SESV 179 straipsnyje nustatytas tikslas stiprinti Sąjungos mokslinį bei technologinį pagrindą sukuriant Europos mokslinių tyrimų erdvę, kurioje sudaromos sąlygos laisvam mokslo darbuotojų, mokslo žinių ir technologijų judėjimui, didinti konkurencingumą ir

---

1 OL C, C/2025/3593, 2025 6 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3593/oj.
2 OL L 431, 2021 12 2, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.
3 OL C, C/2024/4183, 2024 8 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4183/oj.
4 OL C, C/2024/5713, 2024 10 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5713/oj.
5 OL L 75, 2005 3 22, p. 67, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2005/251/oj.

remti visą mokslinių tyrimų veiklą;

B. kadangi EMTE aktas suteikia svarbią galimybę tobulinti Europos mokslinius tyrimus sprendžiant struktūrines problemas, darančias poveikį ES mokslinių tyrimų ir inovacijų (MTI) ekosistemai, įskaitant nepakankamą koordinavimą ir bendradarbiavimą, sistemos susiskaidymą ir nevienodus veiklos rezultatus;

C. kadangi EMTE aktas gali padėti įgyvendinti penktąją laisvę nustatant bendrus standartus, užtikrinant nuoseklų taisyklių taikymą ir prisidedant prie 2028 m. bendrosios rinkos veiksmų gairių, taip pat padėti kurti kokybiškas darbo vietas;

D. kadangi Sąjungoje vis dar nėra integruotos EMTE, kuri pritrauktų ir išlaikytų specialistus, ir taip yra dėl tokių kliūčių kaip netinkamas prioritetų nustatymas investicijų į MTI srityje – tik kelios valstybės narės pasiekė 3 proc. BVP tikslą –, nepakankamas MTI politikos koordinavimas, nuolatinis susiskaidymas, veiklos rezultatų skirtumai ir pernelyg didelė administracinė našta tyrėjams ir universitetams;

E. kadangi EMTE politikos darbotvarkė yra vertinga neprivaloma sistema, kuria vadovaujamasi vykdant nacionalinio ir ES lygmens politiką, atitinkančią SESV 179 straipsnio tikslus, skatinamas savanoriškas valstybių narių ir Sąjungos veiklos koordinavimas ir bendradarbiavimas; kadangi šie tikslai turi būti papildyti būsimo EMTE akto nuostatomis ir paskatomis, taip pat tokiomis priemonėmis kaip Europos semestras, kad būtų sukurtas tvirtesnis pagrindas nuosekliai ir gerai veikiančiai EMTE;

F. kadangi mokslinių tyrimų laisvė, įskaitant tyrėjų nepriklausomumą ir institucinį savarankiškumą, kompetenciją, atvirumą ir socialinę atsakomybę, yra pagrindinės EMTE vertybės, labai svarbios Europos demokratijai, konkurencingumui ir inovaciniam pajėgumui, todėl Europa yra saugus prieglobstis tyrėjams iš viso pasaulio;

1. pritaria Sąjungos ir nacionalinių MTI prioritetų suderinimui siekiant užtikrinti papildomumą, stiprinti universitetų, mokslinių tyrimų organizacijų, regionų, valstybių narių ir pramonės sektorių bendradarbiavimą, sukurti veiksmingą valdymo sistemą, padidinti karjeros mokslinių tyrimų srityje ir privačių investicijų patrauklumą ir pasiekti Sąjungos 3 proc. BVP investicijų į mokslinius tyrimus ir plėtrą (MTP) tikslą;

2. ragina taikyti dvejopą metodą, pagal kurį savanoriškas bendradarbiavimas pagal 2025–2027 m. EMTE politikos darbotvarkę būtų derinamas su teisėkūros priemonėmis, įskaitant EMTE aktą ir papildomas iniciatyvas, kad EMTE būtų suteikta privaloma ir vykdytina sistema;

3. rekomenduoja, kad EMTE aktas būtų reglamentas, kad būtų pasiekti SESV 179 straipsnio tikslai, nes tai užtikrintų tiesioginį taikymą visose valstybėse narėse ir skatintų privačias investicijas į MTP bei

laisvą tyrėjų, mokslo žinių ir technologijų judėjimą ir padėtų mažinti bendrosios rinkos susiskaidymą;

4. dar kartą patvirtina mokslinių tyrimų laisvės ir institucinio savarankiškumo svarbą; ragina kartu su pasiūlymu dėl EMTE akto pateikti skirtingą teisinį pagrindą turintį atskirą pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo būtų apsaugota pagrindinė mokslinių tyrimų laisvė, įskaitant būtiniausius tyrėjų teisių, etiško elgesio, sąžiningumo ir institucinio nepriklausomumo standartus, ir kuris būtų paremtas veiksmingais stebėsenos mechanizmais;

5. ragina į EMTE aktą įtraukti Sąjungos tikslą ne vėliau kaip 2030 m. investuoti bent 3 proc. Sąjungos BVP į mokslinius tyrimus ir plėtrą ir papildyti jį nacionaliniais tikslais dėl bendrų išlaidų MTP, taip prisidedant prie Sąjungos tikslo; ragina valstybes nares gerinti investicijų į MTP koordinavimą pasitelkiant nacionalinius veiksmų planus ir tikslus, kad būtų užtikrintas viešojo ir privačiojo finansavimo papildomumas; pripažįsta, kad į mokslinius tyrimus orientuotos įmonės ir pramonės sektoriai yra labai svarbūs skatinant privačiąsias investicijas, siekiant 3 proc. tikslo ir skatinant kokybiškas darbo vietas;

6. ragina priimti nuostatas, kuriomis, pasitelkiant glaudesnį koordinavimą ir viešojo bei privačiojo sektorių partnerystes, būtų stiprinamas privačiojo sektoriaus dalyvavimas ES mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistemoje, siekiant šalinti nuolatines investicijų spragas ir rinkos susiskaidymą ir baigti kurti kapitalo rinkų sąjungą, kad būtų paspartinta žinių valorizacija, sustiprintas technologinis suverenumas ir remiamos regioninės inovacijų ekosistemos;

7. ragina labiau remti viešuosius mokslinius tyrimus didinant Europos programų, pvz., programos „Europos horizontas“, finansavimą; ragina valstybes nares didinti finansinius išteklius universitetams ir viešosioms mokslinių tyrimų organizacijoms;

8. ragina valstybes nares imtis reformų siekiant pašalinti kliūtis laisvam tyrėjų ir žinių judėjimui ir stiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir inovacijas, kad Europa taptų įtraukia ir patrauklia pasauline mokslinių tyrimų bendruomene;

9. rekomenduoja EMTE akte naudoti planavimo, išmatuojamų parametrų ir stebėsenos, ataskaitų teikimo ir vertinimo priemones ir siekti užtikrinti mokslinių tyrimų sričių ir fundamentinių bei taikomųjų mokslinių tyrimų pusiausvyrą;

10. ragina stiprinti EMTE valdymą ir racionalizuoti esamas politikos ir stebėsenos priemones;

11. ragina Komisiją ir valstybes nares stiprinti nacionalinių ir ES mokslinių tyrimų ir inovacijų iniciatyvų koordinavimą atsižvelgiant į visa apimančius EMTE prioritetus ir užtikrinant nacionalinių ir

Sąjungos finansavimo priemonių ir politikos sinergiją, kad būtų stiprinama Europos pasaulinė lyderystė mokslo ir technologijų srityje;

12. ragina kurti stipresnes ir įtraukesnes Europos inovacijų ir technologijų ekosistemas, kad būtų skatinamas universitetų, mokslinių tyrimų institucijų, startuolių, MVĮ ir pramonės bendradarbiavimas siekiant užtikrinti veiksmingą ir saugų žinių perdavimą ir geresnį rezultatų panaudojimą Europos įmonėse, taip pat skatinti kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą bei mokymąsi visą gyvenimą; pabrėžia, kad reikia šalinti MTI skirtumus tarp valstybių narių, ypač tų, kurių MTI veiklos rezultatai yra prastesni, siekiant pagerinti jų dalyvavimą Sąjungos programose;

13. pabrėžia, jog tam, kad EMTE veiktų, reikia laisvo tyrėjų ir žinių judėjimo ir tarpvalstybinio bendradarbiavimo; ragina imtis konkrečių priemonių siekiant palengvinti ir supaprastinti tyrėjų, ypač jaunų ir ankstyvosios karjeros tyrėjų, karjeros trajektorijas, pagerinti judumą ir abipusį kvalifikacijų pripažinimą ir supaprastinti vizų išdavimo procedūras; pakartoja, kad remia Europos tyrėjų chartiją; pažymi, kad nuotolinis ir mišrus darbas suteikia tyrėjams galimybių dirbti kitose valstybėse narėse nepersikeliant į jas;

14. primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares skatinti lyčių lygybę ir lygias galimybes MTI srityje, ypač nepakankamai atstovaujamuose sektoriuose, kartu mažinant vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumą;

15. pabrėžia, kad reikia užtikrinti atvirą ir saugų žinių judėjimą, geresnį mokslinių tyrimų infrastruktūros prieinamumą, žinių valorizaciją ir etišką bei patikimą besiformuojančių technologijų, įskaitant dirbtinį intelektą, naudojimą, laikantis ES vertybių ir pagrindinių teisių; pabrėžia, kad svarbu užtikrinti mokslinių tyrimų saugumą, sąžiningumą ir veiksmingą viešosiomis lėšomis finansuojamų mokslinių tyrimų sklaidą, be kita ko, bibliotekose, kartu užtikrinant intelektinės nuosavybės teisių apsaugą;

16. rekomenduoja EMTE aktą suderinti su esamomis ir būsimomis iniciatyvomis, pvz., Inovacijų aktu, MTI paktu, bendrąja programa ir Europos švietimo erdve, siekiant užtikrinti viena kitą stiprinančias reformas, inovacijų diegimą, specialistų judumą ir finansavimą;

17. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Komisijai ir Tarybai.